

В останні роки зростає вплив інших факторів на робочу силу, зокрема пов'язаних із соціальними послугами підприємства. Соціальна політика підприємства в системі управління мотивацією праці включає цілі та заходи, пов'язані з наданням соціальних послуг персоналу. Рівень насиченості соціальними послугами залежить від культури підприємства і, у свою чергу, покращує стосунки в колективі, сприяє скороченню числа конфліктів, закликає людей до місця роботи, допомагає залучати нових працівників за рахунок позитивного іміджу підприємства.

Залізничний транспорт в силу своєї специфічної технології має значну кількість робочих місць з важкими та шкідливими умовами праці. Несприятливі робочі місця - це джерело професійних захворювань, травматизму, хвороб і психологічного дискомфорту. Для перетворення їх у робочі місця з нормальними умовами потрібні великі витрати, а в певних випадках їх не можна переоснастити через відсутність відповідних нових технологій роботи. Соціальна сфера, певною мірою компенсуючи погіршення здоров'я, створює умови для відновлення працездатності (сфера медичного обслуговування та оздоровлення працівників), підвищення настрою (сфера культури та спорту), формування впевненості в турботі про працівника і членів його сім'ї (соціальні гарантії).

До основних заходів з поліпшення системи мотивації праці на залізничному транспорті можна віднести:

- підвищення галузевої мінімальної заробітної плати;
- створення механізму, що забезпечує отримання винагороди співробітниками в строгій залежності від реальних результатів їх праці;
- посилення мотивації праці персоналу в підвищенні ефективності виробництва за рахунок

збільшення долі заощаджених ресурсів, що залишаються у розпорядженні керівників виробництв;

- вдосконалення системи атестації керівників і фахівців галузі, підвищення об'єктивності і точності результатів атестації;

- уточнення показників оцінки діяльності галузевих робочих місць, підрозділів і підприємств для повнішого відображення завдань, що стоять перед ними, і функцій, що реалізуються;

- формування ради з соціального захисту на залізничному транспорті для координації соціальної політики і, зокрема, усіх елементів системи мотивації праці (оплата праці, надання соціальних пільг і тому подібне).

Висновок. Система мотивації персоналу може бути заснована на найрізноманітніших методах, вибір яких залежить від опрацьованості системи стимулювання на підприємстві, загальної системи управління та особливостей діяльності самого підприємства. Саме раціональне використання людської сили може привести до ефективної роботи підприємства.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Мартиненко М. М. Основи менеджменту: Підручник. — К.: Каравела. — 2005. — 496 с.
2. Мурашко М.І. Менеджмент персоналу: Навчально-практичний посібник. — 2-ге видання. — К.: Товариство «Знання», КОО. — 2006. — 311 с.
3. Сперанский А.А., Драгункина Н.В., Оптимизация системы оплаты труда и материального стимулирования. — М.: Издательство «Альфа-Пресс». — 2006. — 192 с.
4. Гуцина И.Э. Трудовая мотивация как фактор повышения эффективности труда // Общество и экономика. - 2000. - № 1. - С. 169-174.

Рецензент д.е.н., професор УкрДАЗТ Кірдіна О.Г.

Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Сухорукова Т.Г.

УДК 336.221: 336.744

ЗАХОДИ ЗАОХОЧЕННЯ ТА ЕФЕКТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ ГРОШОВИХ ПЕРЕКАЗІВ ТРУДОВИХ МІГРАНТІВ

Побулавець Н. Л., асистент (НУ ДПС України)

У статті розглянуто основні напрями стимулювання грошових переказів трудових мігрантів, оскільки вони вагомо впливають на економіку та фінансову систему країн. Проаналізовано досвід зарубіжних країн щодо процесів трудової міграції та заходи ефективного використання грошових переказів. Запропоновано заходи щодо стимулювання грошових переказів трудових мігрантів та їх спрямування на інвестиції в Україні.

Ключові слова: міграція, глобалізація, грошові перекази, трудові мігранти.

МЕРЫ СТИМУЛИРОВАНИЯ И МЕРОПРИЯТИЯ ЭФФЕКТИВНОГО ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ДЕНЕЖНЫХ ПЕРЕВОДОВ ТРУДОВЫХ МИГРАНТОВ

Побулавец Н. Л., ассистент (НУ ГНС Украины)

В статье рассмотрены основные направления стимулирования денежных переводов трудовых мигрантов, так как они существенно влияют на экономику и финансовую систему страны. Проанализирован опыт зарубежных стран относительно процессов трудовой миграции и мероприятия эффективного использования денежных переводов. Предложены меры по стимулированию денежных переводов трудовых мигрантов и их направления на инвестиции в Украину.

Ключевые слова: миграция, глобализация, денежные переводы, трудовые мигранты.

STIMULATION AND EFFECTIVE USE OF MONEY ORDERS OF THE LABOR MIGRANTS

Pobylavec N. L., Assistant (Our Ukraine DPS)

Taxation of remittances resident individuals of Ukraine from overseas has become (is) particularly relevant in recent years. The paper examines the direction of stimulate remittances of labor migrants, because they substantially impact on the economy and financial system. According to the World Bank, one-third of the world are practicing approach for effective utilization of remittances of labor migrants which is built not on coercion but on economic interest.

The experience of foreign countries of labor migration processes and process of effective use of remittances has been analyzed. Stimulating the inflow and the use of cash inflows from migrant workers in such countries as Egypt, Eritrea, Bangladesh, Tajikistan, Sri Lanka is described in detail.

The measures to stimulate of remittances of labor migrants and their referral for investment in Ukraine are proposed.

Keywords: migration, globalization, remittances, labour migrant.

Постановка проблеми та її зв'язки з науковими чи практичними завданнями.

Міжнародна міграція, яка є характерною для сучасного глобалізованого світу, супроводжується одним з найпотужніших міжнародних фінансових потоків, який формується завдяки грошовим переказам мігрантами зароблених за кордоном коштів своїм сім'ям на батьківщині. За обсягами приватні трансферти порівнянні з міжнародною фінансовою допомогою та прямими іноземними інвестиціями і справляють очевидний вплив не лише на добробут домогосподарств-отримувачів, а й на макроекономічні показники на рівні держав.

Україна посідає перше місце в Європі за кількістю осіб, які працюють за межами країни, загальна чисельність трудових мігрантів оцінюється у 2,1 млн. осіб. [1, с.3]. Але в останні роки кількість трудових мігрантів скоротилася майже до 1,2 млн осіб [2]. Після прямих іноземних інвестицій грошові перекази – другі за значимістю фінансові потоки в країнах, що розвиваються, майже втричі перевищуючи суми офіційної допомоги даній групі країн. За даними Національного банку України в 2012 році обсяги приватних грошових переказів із-за кордону збільшилися на 7,2% – до 7,5 млрд. дол. США. Співвідношення обсягів грошових переказів до ВВП залишилося на рівні попередніх двох років і становило 4,3%. [3].

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Наразі проблематика щодо оцінки, вивчення факторів і тенденцій грошових переказів у вітчизняній фінансовій науці залишається відносно новою, малодослідженою. Українські вчені-

економісти: В.Кравців [4], У.Садова, М.Біль [5], І.Малюгін [6], Е.Лібанова, О. Позняк [7], М.Долішній, С.Злупко [8], Н.Марченко, О.Малиновська, С.Пирожков [9], А.Хомра [10] та ін. досліджували питання трудової міграції населення у контексті розвитку регіонального ринку праці, здійснювали прогнозування зовнішніх міграцій населення, розробили деякі методологічні засади формування ринку праці.

Слід зазначити, що в колі проблем, які вивчає вітчизняна фінансова наука, явище грошових переказів трудових мігрантів досі не отримало належної уваги дослідників. Це, зокрема, пов'язано з тим, що доступність даних про грошові перекази обмежена, оскільки лише частина цих потоків проходить через офіційні фінансові канали або підпадає під інші види офіційної звітності.

Проблема заохочення та ефективного використання грошових переказів трудових мігрантів виступає однією з найголовніших в наш час та свідчить про потребу подальшого дослідження. Так, питання оподаткування грошових переказів, що отримують фізичні особи-резиденти України з-за кордону, набуло останнім часом особливої актуальності.

Метою статті є висвітлення основних напрямів стимулювання грошових переказів трудових мігрантів, оцінка досвіду зарубіжних країн щодо процесів трудової міграції та ефективного використання грошових переказів.

Вклад основного матеріалу. Найпростіше забезпечити спрямування грошових переказів на розвиток країни походження шляхом:

- контролю за цим фінансовим потоком;
- оподаткування переказів;
- вимоги до трудових мігрантів переказувати гроші через національні фінансові установи [11].

Міністерство доходів і зборів нагадує громадянам України про обов'язкове оподаткування їхніх грошових переказів з-за кордону. Згідно з Податковим кодексом України кошти, перераховані з-за меж України на поточні або карткові рахунки громадян, вважаються доходами іноземного походження, при їх отриманні громадянин повинен подати річну декларацію, у якій указати отриману суму та, відповідно, сплатити з неї податок на доходи фізичних осіб [12].

Оскільки вплив грошових переказів на розвиток країни-реципієнта великою мірою залежить від її соціально-економічної політики, детального аналізу вартий досвід зарубіжних держав щодо стимулювання припливу та використання грошових надходжень від трудових мігрантів.

Наприклад, Єгипет зобов'язав мігрантів переказувати додому щонайменше 10% заробітків. У В'єтнамі уряд вимагає від мігрантів, щоб 30% заробітків вони перераховували у спеціальний державний фонд. Філіппіни ще в 1982 р. ухвалили рішення щодо обов'язкового переказу щонайменше 70% доходів мігрантів через національні банки. Щоб поновити паспорт, який був чинним впродовж року, потрібно було надати підтвердження виконання цієї вимоги. Проте сума переказів під час дії зазначеного порядку ніколи не досягала 70% заробітків філіппінців за кордоном.

Низка країн намагаються оподаткувати перекази. Так, нещодавно Шрі-Ланка спробувала встановити 15-відсотковий податок на перекази, проте дуже швидко змущена була його скасувати. За даними Світового банку, на середину 2000-х рр. оподатковували перекази лише 5 країн світу, зокрема, Колумбія – 3% (вже скасовано), Еквадор – 12%, Перу – 0,1%. Польща та Грузія оподатковували перекази, враховуючи їх у загальній сумі доходів домогосподарств. [11].

Загалом спроби оподаткувати перекази виявилися малоефективними. Виняток становить хіба що Еритрея, де 1991 р. було прийнято рішення про обов'язкову сплату мігрантами 2% свого заробітку уряду. Проте це пояснювалося специфікою історичної ситуації. На той час в країні завершувалася боротьба за незалежність і багато еритрейців за кордоном розглядали ці виплати як патріотичний обов'язок.

В основному ж встановлення податку на перекази мало за результат їх «втечу», спрямування неформальними каналами. Навпаки, лібералізація сфери валютних надходжень сприяла зростанню приватних трансфертів. Наприклад, в 1997 р. В'єтнам відмовився від 5-відсоткового оподаткування переказів, суми, що надходили офіційними каналами, одразу зросли. Так само в Таджикистані відмова від податку на транснаціональні банківські операції в

2003 р. забезпечила зростання переказів з 78 млн. у 2002 р. до 256 млн. в 2003 р. [11].

Погоджуємось з думкою тих українських експертів, які вважають, що мало хто почне платити податки з доходів, отриманих з-за кордоном. Так як це в основному кошти мігрантів, які вони пересилають родичам в Україну.

«Посилення фіскального тиску призведе до тінізації розрахунків. Потік зменшиться більше ніж у два рази. Держава в результаті нічого не отримає від цього податку. Це позначиться і на курсі валюти, оскільки в країну офіційно буде заходити менше валюти», – прогнозує колишній заступник голови НБУ Олександр Савченко [13].

Більш ефективна і поширена схема заснована не на примусі, а на економічній зацікавленості. Вона передбачає дозвіл на відкриття валютних рахунків, встановлення на них вищих відсотків, певні пільги для їх власників, зменшення податків чи митних зобов'язань тощо. За даними Світового банку, третина країн світу практикують саме такий підхід.

Так, спеціальні банківські депозити з підвищеними відсотковими ставками існують в Індії. У 2010 р. на таких депозитах нараховувалося 50 млрд. доларів США, що складало 20% всіх депозитів у банківській системі. [14, с.27]. Посилення фіскального тиску призведе до тінізації розрахунків.

Мігранти, які повертаються до Пакистану на постійне проживання чи навіть тимчасово, можуть скористатися митними знижками на імпорт обладнання та інших товарів виробничого призначення. Величина пільг залежить від рівня розвитку регіону, де планується їх використання, вона найвища, якщо бізнес започатковується у віддалених депресивних регіонах країни. Правом на безмитне ввезення обладнання та сировини користуються також мігранти, якщо ці товари спрямовуються у спеціальні економічні зони.

У деяких країнах застосовуються податкові пільги для трудових мігрантів. Так, на Філіппінах вони звільнені від обов'язку подавати декларацію про доходи. В Єгипті мігранти, які переказують кошти через банки, можуть отримати податкові пільги терміном до 10 років. В Індії та Шрі-Ланці отримані на депозити мігрантів проценти звільнюються від оподаткування [11].

Поширеним шляхом залучення переказів є встановлення вигідного обмінного курсу. Зокрема, ще з 1974 р. уряд Бангладеш дозволив мігрантам продавати валюту фірмам-імпортерам через аукціон, який проводився національним банком [11].

Щодо України, то для Міністерства доходів і зборів ключовим моментом системи контролю за отриманням фізичними особами-резидентами України доходів із-за кордону є можливість централізовано отримувати зведену інформацію про міжнародні транзакції фізичних осіб, що здійснюються за допомогою банків або міжнародних платіжних систем (Western Union, MoneyGram тощо).

Нагадаємо, що глобальні системи грошових переказів Western Union (WU) та Money Gram (MG) є на сьогодні визнаними лідерами ринку грошових переказів. Вони здійснюють свою діяльність майже у всіх країнах світу. Найбільшими перевагами глобальних систем є надійність, швидкість переказів, простота та технологічність. Недоліки – дуже високі ціни (до 20 % від суми переказу) та обмежене охоплення, оскільки переказ не можна ні отримати, ні відправити у місцевостях, де немає розвинутої банківської інфраструктури [15, с.233].

Існує думка, що оподаткування грошових переказів із-за кордону спричинить ще більшу тінізацію української економіки. Люди все більше будуть намагатися перевозити готівку. Тому деякі експерти, а саме економічний експерт Олег Соскін, зловісно пророчить, що бажаного ефекту від нововведення не буде [16].

Висновки даного дослідження і перспективи подальших робіт у цьому напрямку. За таких непростих умов та з урахуванням світового досвіду в цій сфері видається доцільним розробити та запровадити заходи, спрямовані на заохочення грошових переказів трудових мігрантів на батьківщину з подальшим їх ефективним використанням. Зокрема, необхідно:

1. Національному банку України на основі вивчення зарубіжного досвіду розробити й рекомендувати комерційним банкам стратегію роботи в сфері грошових переказів мігрантів. Зокрема, доцільно виробити базові орієнтири щодо депозитних та кредитних послуг (вищі проценти під накопичувальні рахунки на основі переказів, дешевші кредити на основі цих рахунків для набуття освіти, розв'язання житлового питання, відкриття малого бізнесу. При цьому історія переказів може розглядатися як доказ існування джерела доходів за кордоном і як підстава для отримання зниженої ставки відсотку за кредитом на інвестування в Україні). Заохочувати банки до створення умов для збільшення переказів шляхом розширення кола послуг для мігрантів, створення представництв чи кореспондентських рахунків за кордоном, передусім в країнах, де працюють багато громадян України, як передумови отримання стабільного доходу.

2. Законодавчо гарантувати звільнення від оподаткування переказів та депозитів, сформованих за їх рахунок.

3. У разі повернення працівника-мігранта на батьківщину запровадити систему безкоштовного переказу заощаджень з-за кордону, вільного від будь-яких фіскальних зобов'язань.

4. Вивчити можливості зменшення мита на ввезення мігрантами інструментів та устаткування для започаткування власного бізнесу в Україні, продумати систему податкових пільг для мігрантів, які повертаються такладають зароблені за кордоном кошти у власну справу.

Вочевидь, що подальше посилення фіскального тиску в сфері оподаткування грошових

переказів трудових мігрантів призведе до їх тінізації, майже повністю зникне статистика грошових переказів. Тому питання вивчення зарубіжного досвіду та запровадження заходів ефективного використання грошових переказів трудових мігрантів на Україну потребує подальшого дослідження.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Позняк О. Соціальні наслідки Євроінтеграції України. Міжнародна міграція (жовтень 2012р.). - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.idss.org.ua/public.html>
2. Кількість українських трудових мігрантів скоротилася // Економічна правда (особиста економіка) від 29.05.2013. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.epravda.com.ua>
3. Огляд приватних грошових переказів в Україну. Офіційний сайт НБУ. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>
4. Міграційні явища та процеси: поняття, методи, факти: довідник / В.С.Кравців, У.Я.Садова та ін.; НАН України. Інститут регіональних досліджень; [редкол.: В.С. Кравців, У.Я. Садова (наук. ред.)]. - Львів, 2009. - 228 с.
5. Садова У. Регулювання міграції як передумова збереження соціально-трудоого потенціалу України/ У.Садова, М.Біль// Регіональні аспекти розвитку продуктивних сил України.- 2009.- №14.- С. 90-94.
6. Малютін І.А. Трудова міграція з України: тенденції розвитку /І.А.Малютін// Зовнішня торгівля:право та економіка.-2008.-№2.-С.97-102.
7. Зовнішні трудові міграції населення України/ За наук. ред. Е.Лібанової, О.Позняка. - К.: РВПС України, 2002. - С.78.
8. Долишний М.И. Проблемы рационального использования трудовых ресурсов в промышленных узлах: Методология, методы, организация: Препр. / М.И. Долишний, С. Н. Злупко. - К.: ИЭ АН УССР, 1988. - 48 с.
9. Пирожков С., Малиновська О., Марченко Н. Зовнішня міграція в Україні: причини, наслідки, стратегії. - Київ:Академпрес,1997.- 128 с.
10. Пирожков С., Малиновская Е., Хомра А. Внешние трудовые миграции в Украине: социально-экономический аспект. - К.: НИПМБ, 2003. -134 с.
11. Перекази мігрантів з-за кордону та можливі заходи щодо їх заохочення та ефективного використання. Аналітична записка. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/1276/>
12. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI.
13. П'ять способів обійти податок на грошові перекази із-за кордону//Економічна правда (бізнес) від 28.05.2013. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://vcourse.ua>.

14. Гнатюк П. Міграція та грошові перекази мігрантів //Майбутнє міграції в Україні. Звіт конференції. - К.: МОМ, 2011. - С.27. Науковий вісник НЛТУ України. – 2011. – Вип. 21.10. – С.232-239

15. Пітюлич М.І. Проблеми трансформації грошових переказів трудових мігрантів у інвестиційні ресурси / М.І.Пітюлич, Т.Ю Ковач // 16. Угрин З. Оподаткування грошових переказів із-за кордону спричинить ще більшу тінізацію економіки — експерт // Gazeta.ua від 24.05.2013. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://gazeta.ua>.

*Рецензент д.е.н., професор НУ ДПС України Андрущенко В.Л.
Експерт редакційної колегії д.е.н., доцент УкрДАЗТ Якименко Н.В.*

УДК 65.011:656.2

КОРПОРАТИВНА СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ В УКРАЇНІ

Полякова О. М., к.е.н., доцент (УкрДАЗТ)

У статті розглянута суть корпоративної соціальної відповідальності і умови, необхідні для здійснення соціальної діяльності суб'єктами господарювання. Приведені походи до реалізації корпоративної соціальної відповідальності, визначена значущість великого і середнього бізнесу в становленні соціальної відповідальності підприємств. Проаналізовані особливості становлення і сучасний стан корпоративної соціальної відповідальності в Україні і приведені способи реалізації соціальної відповідальності бізнесу підприємствами. Розглянуті перспективи подальшого розвитку соціальної відповідальності вітчизняних підприємств.

Ключові слова: корпоративна соціальна відповідальність, соціальна відповідальність бізнесу, соціальний розвиток.

КОРПОРАТИВНАЯ СОЦИАЛЬНАЯ ОТВЕТСТВЕННОСТЬ В УКРАИНЕ

Полякова Е. Н., к.э.н., доцент (УкрГАЗТ)

В статье рассмотрена сущность корпоративной социальной ответственности и условия, необходимые для осуществления социальной деятельности субъектами хозяйствования. Приведены походы к реализации корпоративной социальной ответственности, определена значимость большого и среднего бизнеса в становлении социальной ответственности предприятий. Проанализированы особенности становления и современное состояние корпоративной социальной ответственности в Украине и приведены способы реализации социальной ответственности бизнеса предприятиями. Рассмотрены перспективы дальнейшего развития социальной ответственности отечественных предприятий.

Ключевые слова: корпоративная социальная ответственность, социальная ответственность бизнеса, социальное развитие.

CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY IN UKRAINE

Polyakova E. N., Candidate of Economic Sciences, associate professor (USA of RT)

In the article are considered essence of corporate social responsibility and terms necessary for realization of social activity management subjects. Hikes over are brought to realization of corporate social responsibility, meaningfulness of large and middle business is certain in becoming of social responsibility of enterprises. It is set that exactly midsize business must come forward as a main motor of economic development of Ukraine.

Becoming features and modern state of corporate social responsibility are analysed in Ukraine and methods over of realization of social responsibility of business are brought by enterprises. The basic problem of the Ukrainian segment of corporate social responsibility is absence at most companies of faithful idea about social responsibility of business. Politics of social responsibility will be realized fragmentary, only conception of realization of social responsibility is absent in companies.

The prospects of further development of social responsibility of domestic enterprises are considered. In Ukraine there must basis of further development of corporate social responsibility be a dialogue between business and state on questions of co-operation in area of social responsibility, social politics, mutual concessions and responsibility.

Keywords: corporate social responsibility, social responsibility of business, social development.

Постановка проблеми. Бізнес не може являються соціально-економічними інститутами, діяти ізольовано від суспільства, оскільки він сам є часто виступають як містоутворювальні. Від їх частиною соціуму. Підприємства, особливо великі, діяльності багато в чому залежить стан довкілля,